

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

05 मार्च 2024

राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय बातम्या

महिला, व्यवसाय आणि कायदा निर्देशांक

संदर्भ:

- जागतिक बँकेच्या महिला, व्यवसाय आणि कायदा निर्देशांकात भारताने **190 देशांपैकी 113 क्रमांकावर** सुधारणा केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 190 अर्थव्यवस्थांमध्ये महिलांच्या आर्थिक संधीसाठी सक्षम वातावरणाचे मोजमाप करणारा निर्देशांक, **0 ते 100** या स्केलवर कायदे आणि नियम महिलांच्या आर्थिक अधिकारांवर कसा प्रभाव पाडतात याचे मूल्यांकन करते, जिथे **100 पुरुष आणि महिलांसाठी समान कायदेशीर अधिकार दर्शवतात**.
- अहवाल **आठ प्रमुख क्षेत्रांचे** मूल्यांकन करतो: गतिशीलता, कामाची जागा, वेतन, विवाह, पालकत्व, उद्योजकता, मालमत्ता आणि पेन्शन.
- या अहवालाची ही **10वी आवृत्ती** आहे.
- जागतिक स्तरावर, कोणत्याही देशाने परिपूर्ण गुण मिळवले नाहीत, जे जगभरातील महिलांसाठी समान अधिकारांची कमतरता दर्शवते.
- भारतीय स्त्रिया पुरुषांना दिलेल्या कायदेशीर अधिकारांपैकी **60%** उपभोगतात, जे जागतिक सरासरी **64.2%** पेक्षा कमी आहे.

प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर - कल्पक्कम

संदर्भ:

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी कल्पक्कम अणुऊर्जा प्रकल्पाला भेट दिली आणि भारतातील पहिल्या स्वदेशी फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (500 MWe) येथे "कोअर लोडिंग" सुरू झाल्याचे निरीक्षण केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2003 मध्ये, सरकारने भारतातील सर्वात प्रगत अणुभट्टी, प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (PFBR) चालविण्यासाठी भारतीय नाभिकीय विद्युत निगम लिमिटेड (भविनी) च्या निर्मितीला मान्यता दिली.
- BHAVINI द्वारे 200 भारतीय उद्योगांच्या योगदानासह संपूर्णपणे स्वदेशी पद्धतीने डिझाइन केलेले आणि बांधलेले PFBR ही एक महत्त्वपूर्ण उपलब्धी आहे.
- एकदा कार्यान्वित झाल्यानंतर, भारत हा रशियानंतरचा दुसरा देश असेल, ज्याकडे व्यावसायिक कार्यरत फास्ट ब्रीडर अणुभट्टी असेल.
- PFBR ही एक प्रगत तिसऱ्या पिढीची अणुभट्टी आहे ज्यामध्ये अंतर्निहित निष्क्रिय सुरक्षा वैशिष्ट्ये आहेत, उच्च पातळीची सुरक्षितता सुनिश्चित करते.

PFBR:

- PFBR, जे अणुविखंडनासाठी वापरते त्यापेक्षा जास्त सामग्री तयार

करते, हा भारताच्या अणुऊर्जा कार्यक्रमाचा प्रमुख प्रकल्प आहे.

- सुरुवातीला, अणुभट्टी युरेनियम-प्लुटोनियम मिश्रित ऑक्साईड (MOX) इंधन वापरेल.
- युरेनियम-238 'ब्लॅकेट' इंधनाच्या गाभ्याभोवती अधिक इंधन तयार करण्यासाठी आण्विक ट्रान्सम्युटेशनमधून जाईल, ज्याला 'ब्रिडर' नाव मिळेल.
- थोरियम-232 चा ब्लॅकेट म्हणून वापर करण्याचीही कल्पना आहे.
- ट्रान्सम्युटेशनद्वारे, थोरियम तिसऱ्या टप्प्यात इंधन म्हणून वापरण्यासाठी फिसाइल युरेनियम-233 तयार करेल.
- FBR हा तिसऱ्या टप्प्यासाठी एक पायरीचा दगड आहे, ज्यामुळे भारतातील विपुल थोरियम साठ्याचा पूर्ण उपयोग होतो.
- कोर लोडिंगनंतर, अणुभट्टी गंभीरतेकडे जाईल, त्यानंतर वीज निर्माण करेल. PFBRs द्रव सोडियमद्वारे थंड केले जातात, 1,750 टन द्रव सोडियम अणुभट्टीमध्ये लोड केले जातात.
- भारताने या अणुभट्टीसाठी बंद इंधन सायकल पर्याय निवडला, जिथे खर्च केलेले इंधन पुनर्प्रक्रिया केले जाते आणि स्वदेशी-विकसित अद्वितीय प्लुटोनियम-समृद्ध मिश्रित कार्बाईड इंधनात रूपांतरित केले जाते.

यार्स क्षेपणास्त्र

संदर्भ:

- रशियाने नुकतीच आपल्या अणुबॅलिस्टिक यार्स क्षेपणास्त्राची अग्नि चाचणी घेतली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- RS-24 Yars हे रशियाच्या स्ट्रॅटेजिक मिसाईल फोर्स आर्सेनलमधील इंटरकॉन्टिनेंटल बॅलिस्टिक मिसाइल (ICBM) आहे.
- त्याची 12,000 किलोमीटरपर्यंतची कार्यक्षम श्रेणी आहे, ज्यामुळे ते जागतिक स्तरावर सर्वात लांब पल्ल्याच्या क्षेपणास्त्रांपैकी एक बनले आहे.
- RS-24 Yars मध्ये मल्टिपल इंडिपेंडेंटली टारगेटबल रीएंट्री व्हेईकल (MIRV) सिस्टीम आहे.
- हे त्याला अनेक आण्विक शस्त्रे वाहून नेण्याची परवानगी देते, ज्यामुळे त्याची सामरिक प्रतिकार क्षमता वाढते.
- RS-24 Yars जुन्या Topol आणि Topol-M क्षेपणास्त्र प्रणालीची जागा घेते.
- लवचिकता आणि विश्वासार्हता वाढवण्यासाठी हे मोबाइल आणि सायलो-आधारित दोन्ही स्वरूपात अस्तित्वात आहे.

ICBM:

- इंटरकॉन्टिनेंटल बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र हे 5,500 किलोमीटरपेक्षा जास्त पल्ला असलेले बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र आहे, जे प्रामुख्याने अण्वस्त्रांच्या वितरणासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- फेडरेशन ऑफ अमेरिकन सायंटिस्ट्सनुसार, कमाल श्रेणी 7,000 ते 16,000 किलोमीटर पर्यंत बदलते.
- इतर प्रकारच्या बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्रांच्या तुलनेत, ICBMs लक्षणीयरीत्या वेगवान आहेत आणि त्यांची श्रेणी मोठी आहे.
- अग्नी-V या भारतीय ICBM ची रेंज 5,000 किलोमीटरपेक्षा जास्त आहे.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

नरसापूर क्रॉशेट लेस

संदर्भ:

- आंध्र प्रदेशातील गोदावरी प्रदेशात प्रसिद्ध असलेल्या नरसापूर क्रॉशेट लेस क्राफ्टला DPIIT कडून भौगोलिक संकेत (GI) टॅग प्राप्त झाला आहे.
- GI टॅगचे उद्दिष्ट हस्तकला पुनरुज्जीवित करणे आणि त्याची मागणी वाढवणे हे आहे, विशेषतः चीनमधील मशीन-निर्मित लेस उत्पादनांच्या स्पर्धेविरुद्ध.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 1844 मध्ये स्कॉटलंडमधील मॅक्रे आणि त्यांच्या पत्नीने तेलंगणातील दुम्मुगुडेम येथे स्थानिक महिलांना लेस बनवण्याचे तंत्र शिकवले तेव्हा त्याची उत्पत्ती झाली.
- गोदावरी प्रदेशातील पश्चिम गोदावरी आणि डॉ. बी.आर. आंबेडकर कोनसीमा जिल्ह्यांतील 19 मंडळांपुरते हे शिल्प मर्यादित आहे.
- नरसापूर, पालाकोले, रझोले आणि अमलापुरम हे प्रमुख व्यापार बिंदू आहेत, ज्यात उत्पादनात सुमारे 15,000 महिलांचा समावेश आहे.

आंध्र प्रदेशातील GI टॅग

- श्रीकालहस्ती कळमकरी
- कोंडापल्ली बोम्मल्लू
- मछलीपट्टणम कलमकारी
- बुद्धी बेल आणि ब्रास मेटल क्राफ्ट
- आंध्र प्रदेश लेदर कठपुतळी
- उप्पडा जामदानी साड्या
- तिरुपती लाडू
- गुंटूर सन्नम मिरची
- व्यंकटगिरी साड्या
- बोबली वीणा
- मंगलगिरी साड्या आणि फॅब्रिक्स
- धर्मावरम हातमाग
- पट्टू सर्रेस आणि पावडस
- बंदर लाडू
- उदयगिरी लाकडी कटलरी
- दुर्गी दगडी कोरीव काम
- एटिकोपका खेळणी
- अल्लगड्डा दगडी कोरीव काम
- अत्रेयपुरम पूथरेकुलू
- अराकू व्हॅली अरेबिका कॉफी
- बनगनपल्ले आंबे

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

त्रिपुराच्या पारंपारिक आदिवासी पोशाख
'रिसा' ला GI टॅग मिळाला आहे

संदर्भ:

- त्रिपुराच्या राणी अननसला GI टॅग मिळाल्याच्या एक वर्षानंतर, 'रिसा' या पारंपारिक आदिवासी पोशाखालाही GI मान्यता देण्यात आली आहे, अशी घोषणा मुख्यमंत्री डॉ. माणिक साहा यांनी आगरतळा येथे केली.

ऐतिहासिक महत्त्व:

- 15 व्या शतकापासून 500 वर्षांहून अधिक काळ चाललेल्या त्रिपुरावरील माणिक्य राजांच्या शासनापूर्वी पोशाखांचा उगम झाला असल्याचा दावा केला जातो.
- महाराज त्रिलोचना, ज्यांना सुभ्राय राजा म्हणूनही ओळखले जाते, त्यांनी आपल्या 250 पत्नींसाठी त्यांच्या काळात 'रिग्राई'च्या जवळपास 250 डिझाईन्सचा शोध लावला होता.

त्रिपुराच्या पारंपारिक पोशाखाची वैशिष्ट्ये:

- पारंपारिक त्रिपुरी स्त्रियांच्या पोशाखात तीन भाग असतात: 'रिसा,' 'रिग्राई' आणि 'रिकुटू.'
- 'रिसा' हे हाताने विणलेले कापड आहे ज्याचा वापर महिलांच्या वरचा पोशाख, हेडगियर, चोरी किंवा आदर व्यक्त करण्यासाठी भेट म्हणून केला जातो. ते धडभोवती दोनदा गुंडाळले जाते.
- 'रिग्राई' हा मुख्यतः भारताच्या मुख्य भूभागातील साडीसारखाच खालचा पोशाख म्हणून परिधान केला जातो.
- 'रिकुटू' हा प्रामुख्याने भारतीय साडीचा पदर म्हणून वापरला जातो, 'चुनरी' किंवा 'पल्लू', नवविवाहित त्रिपुरी स्त्रियांचे डोके झाकण्यासाठी देखील वापरला जातो.

सांस्कृतिक आणि धार्मिक महत्त्व:

- 'रिसा' हा आदिवासी समुदायांद्वारे गारिया पूजेसारख्या धार्मिक सणांमध्ये आणि विवाह आणि सणांमध्ये पुरुषांद्वारे पगडी म्हणून परिधान केला जातो.
- किशोरवयीन त्रिपुरी मुलींना 12 ते 14 वयोगटातील रिसा सोरमणी नावाच्या कार्यक्रमात परिधान करण्यासाठी प्रथम 'रिसा' दिला जातो.
- कपड्याचा वापर तात्पुरते हॅंगर म्हणून देखील केला जातो जेणेकरून बाळाला मातांच्या पाठीवर ठेवता येईल आणि प्रतिष्ठित प्राप्तकर्त्यांना सन्मान चिन्ह म्हणून सादर केले जाते.
- त्रिपुरातील जवळपास सर्व 19 आदिवासी जमातींमध्ये 'रिसा' सामान्य आहे, प्रत्येक समुदायाची स्वतःची रचना आहे.

Copyright © by Adda247

All rights are reserved. No part of this document may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of Adda247.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia
